

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

Shoqëria “Krasta” shpk

Adresa: Njesia Martanesh, bashkia Bulqizë

Tel: 0682058 605

**RAPORTI PARAPRAK I VLERSIMIT TE
NDIKIMIT NE MJEDIS TE AKTIVITETIT
OBJEKTI “Galerite Nr.13,12,11,10 dhe 9 dhe Kariere”
V.BURIMIKORMIT “KRASTA NE THELLESI”
MARTANESH
BASHKIA BULQIZE QARKU DIBER**

2. Industri nxjerrëse.

2.1 Gurore, miniera sipërfaqësore dhe nxjerrje e torfës (projekte që nuk janë përfshirë në shtojcën I);

2.2 Minierat nëntokësore;

PERMBAJTJA

- a- Pershkrim i biodiversitetit**
- b- Pershkrimi i cilesis se mjedisit kapacitete e zones etj..**
- c- Informacion lidhur me identifikimin e ndikimeve te mundeshme negativene mjediste projektit,perfshire ndikimet ne biodiversitet ,uji,token dhe ajer.**
- d- Shtirirja fizike dhe kohezgjatja e ndikimeve .**
- e- Ndikimet pozitive ne mjedis, masat shtese.**
- f- Programi i monitorimit te ndikimit ne mjedis**
- g- Plani i menaxhimit dhe monitorimit mjedisor.**
- h- Konkluzione.,**

a) Pershkrimi i biodiversitetit te zone.

Gjeografia e zones dhe relievi

Aktiviteti minerar i nxjerrjes se mineralit te kromit ndodhet ne zonen e Martaneshit ne ish minieren e kromit Kraste.Ne zonen ku shtrihet miniera terreni eshte pothuajse i cveshur plotesisht. Jane te pranishme disa shkurre dhe delleja e kuqe ndersa bimet e larta (pish,ahu bredhi) zhvillohem sier kesaj miire.Ne kete zone nuk ka specie me status ose staturse te vecante. Vendi perfaqeson nje terren malor me nje lartesi nga + 930 deri ne 1150 m mbi nivelin e detit.Per nga pikpamja habitore relievi vendi ku jane te hapura galerite e shfrytezimit(travervangjet) i perkasin nje zone malore habitat shkembor e cila eshte e cvashur nga bimesia e larte dhe te krijon pershtypjen e nje zone pa bimesi.Tereni eshte malor bie ne drejtim te jugut karakterizohet nga qafat lugjet dhe majat. Rreht 70 % e zones eshte me lartesi mbi 1000 m.Karakteristike e reliefit te kesa zone jane majat e thepitura sidomos ne veri-perendim shume teb pjerrta dhe grykat e govatat e mbyllura ne trajte amfitetresh si dhe rrezimet masive te shkembijeve te coptuar.

Kushtet klimatike.

Zona karakterizohet nga klime kontinentale tipike me vere te shkurter , te fresket e me reshje te pakta dhe me dimer te gjate e shume te gjate e shume te ftohte me reshje te bollshme shiu dhe bor. Ne vendin tone Bulqiza njihet si nje nder vendet me te ftohta ne Shqiperi.

- Temperaturat ne dimer shkojne deri ne -12°C dhe ne raste te rralla kane arritur dri ne -20°C, ndersa ne vere arrijne deri ne + 25-30 °C Ne anen kundodhet miniera, ana jugore e shpatit rrezet cien mjaftueshem rreth 70% te kohes duke ndikuar ne shkrirjen e bores dhe te akullit dhe temperatura te larta.
- Era fryn kryesihet nga lindja te tipit murlan te ftohtafryjne me intensitet mesatar me shpejtes mesatare nga drejtimi lindor ne ate perendimor.Koj edhe per vete orjentimin qe ka lugina e zallit te Krastes.
- Ne vere reshjet bien ne forme shiu jane mjaft tipike keto per zonat e thyera malore me lartesi mbi + 1000m.Ne dimer reshjet bien ne forme shiu dhe ,trashesia e se ciles shkon deri ne 70-90 cm.debore Reshjet mesatare vjetore variojne nga 1200- 1300 mm.

Flora dhe fauna e zonës

Bimësia pyjore.

Vend-ndodhja e këtij territori përta i përket lartësisë mbi nivelin e detit ka bërë të mundur zhvillimin e një bimësie të pasur pyjore. Në të hasen zonat fitoklimatike të ahut (fagetum) dhe zona e kullotave alpine (alpinetum), në kufirin e sipërm të vegjetacionit. Në këtë zonë gjenden llojet kryesore në arsealin e tyre të përhapjes në kushte të përshtatshme klimatike dhe tokësore zhvillimi si ahu (Fagus sylvatica), pisha e zezë (Pinus nigra), rrobulli (Pinus heldreichi),vërriu i zi (Alnusglutinosa),lajthia(Corilusavellana),akacia(Robinia pseudoacacia). Llojet kryesore që cituam më sipër janë të shoqëruara edhe me nënpyll me llojet e tjerë si murrizi (Crataegus monogina), dëllinja (Juniperus oxycedrus), thana (Cornus mas) etj. Përveç llojeve të mësipërme në kushte natyrale gjendet i përhapur lisi (Taxus bacata) dhe mështekna (Betula pendula), e cila krahas formës natyrale është e instaluar edhe në rrugë artificiale nëpërmjet pyllëzimeve.

Bimësia barishtore dhe bimët mjekësore.

Kjo zonë është e pasur me bimësi dhe aty takohen një numër i madh bimësh mjekësore dhe barishtore të tilla si:

dëllinja e zezë (Juniperus communis),
dëllinja e kuqe (Juniperus oxycedrus),
molla e egër (Malus communis),
murrizi njëbërthamësh (Crataegus monogina),
shtogu i zi (Sambucus nigra),
trëndafili i egër (Rosa canina),
drunakuqi (Arbutus andrachnea), mjedra (Rubus ideus),
qershigla (Vasinium myrtillus) etj.

Lloje barishtore me vlera të mëdha mjekësore mjaft të kërkuara nga tregu i jashtëm i industrisë farmaceutike si aguliçe (*Primula officinalis*), trumzë (*Saturea Montana*), shpendër (*Helleborus odoratus*), luleshtrydhe (*Fragaria vesca*), lulebasani (*Hipericum perforatum*), netull (*Verbascum*), lulëkuqe (*Papaver rhoeas*), hithra (*Urtica dioica*), qumështorja (*Taraxum officinalis*) etj. Përveç bimëve mjekësore në këtë territor gjendet një numër i madh bimësh barishtore me vlera të mëdha ushqyese për blegtorinë.

Mbulesa bimore e zonës minerare.

Mbulesa bimore e sipërfaqes ku do të hapet miniera karakterizohet nga bimesi mjaft të ulta kryesisht bar i cili shkon deri 20 cm gjatesi. Pemet e larta dhe shkurret pothuajse mungojnë fare.

Ajo është kryesisht zonë e çveshur, pa pyje të zhvilluara. Në sipërfaqe rriten pak drure të ulet në forme shkurresh, sic janë shkoza, dushku dhe pak dellinja, pak boshter dhe barishte.

Në zonen përreth sipërfaqes së minierës, vihet re dhe prania e drureve të lartë karakteristike për keto lartesi siç janë pisha dhe shume pak ahu.

Foto nga bimesia në sipërfaqe të minierës.

Bota shtazore.

Larmia dhe pasuria që ka kjo zonë si në aspektin klimatik, atë të tokave, të florës etj., ka krijuar kushte shumë të favorshme për zhvillimin e një bote shtazore shumë të larmishme. Këtë gjë e dëshmon ekzistenca e shumë llojeve të veçanta sipas karakterit të habitatit. Bota shtazore është shtrirë në gjithë teritorin si në atë të shkurreve, të pyjeve të dushkut, të ahut, e

në lartësinë e kullotave alpine dhe me pak habitateve ujore.

Në habitatet e dushkut, habitat ky që në 20 vitet e fundit vërehet një rimëkëmbje dhe rigjenerim i plotë i tij, në të gjitha vlerat e biodiversitetit, ka gjetur kushte zhvillimi dhe jetese shumë lloje të kafshëve të egra si: lepuri, thëllënxa e malit, derri i egër, ujku, dhelpra, etj. Zona ku do të zhvillohet aktiviteti minierar është mbi zonën e dukshkut.

Në habitatet e pyjeve të ahut dhe të pishës, ku bën pjesë dhe zona minerare, që janë më të dëmtuara vitet e fundit dhe që vërehet një dëmtim i ekosistemeve dhe i faktorëve të biodiversitetit në tërësi, gjejmë një numër më të vogël të kafshëve të egra që jetojnë në këto zona si ariu, ujku, shqiponja, rrëqebulli, dhia e egër, kaprolli, etj.

Në habitatet e ujrave të kthjellta dhe të ftohta të përrenjve takohet rallë trofta e egër dhe disa lloje të tjera peshqish autokton që e bën këtë zonë të dallueshme nga zonat e tjera të vendit. E gjithë kjo, pasuri e botës shtazore dhe me vlera të veçanta ofron kushte për zhvillimin e turizmit malor, familjar, sportiv, ekologjik, çlodhës, etj.

Fauna e zonës

Prania e larmishme e formacioneve pyjore është e lidhur edhe me egzistencën e llojeve të ndryshme të faunës së egër, gjitarëve si ariu i murrmë (Ursus arctos), derri i egër (Sus scrofa), ujku (Canis lupus), kaprolli (Capreolus capreolus), dhia e egër (Rupicapra rupicapra), shpendëve si shqiponja (Aquila chrysaetos), thëllënxa e malit (Alectoris graeca), gjeli i egër (Tetrao urogallus), skifteri (Falco naumanni), bufi (Bubo bubo), qukapiku (Dryocopus martius), mëllenja (Turdus merula) etj.

Zonat e mbrojtura dhe monumentet natyrore të mbrojtura me ligj, pranë vendit ku propozohet të zbatohet projekti.

Duke u konsultuar me kuadrin ligjor mbi zonat e mbrojtura dhe monumentet e natyres te mbrojtura me ligj, dhe nga rikonicioni ne vend kemi konstatuar se sipërfaqja e vend burimit te kromit Krasta ne Thellesi Martanesh, ku është hapur kariera dhe miniera nuk ben pjese ne zone te mbrojtut.

Gjithashtu eshte vertetuar se ne sipërfaqen e vend burimit dhe rreth saj nuk ka monumente natyre, listen e te cilit per rrethin e Bulqizes e paraqesim me poshte;

Monumentet e ntyres, Rrethi Bulqize

1. Druri i Male Zeqirit – Zerqan
2. Zabeli i Madh Zerqan
3. Shpella e ures se qytetit
4. Krasta i Qytetit
5. Tre çesmat e Zerqanit
6. Bregu i Pepese (qarri i Pepese)
7. Qarri i Muharremi
8. Gurra dhe shpella e Zerqanit
9. Gurra e Vakefit te Zerqanit
10. Liqeni i Zi – Martanesh
11. Ujevara e Duriçit
12. Xixell Martanesh
13. Shpella e Xixëlles Valikardhe
14. Qarri i Allushit Valikardhe
15. Shpella e Ftohte Gjuras
16. Qarri i Kovashices
17. Vakufi Zerqan
18. Qarri Gjinovec
19. Pisha Zogje
20. Qarri Peladhi (Zerqan

b) Pershkrimi i cilesis se mjedisit, ujrat ajri etj.

Ujrat. Ujrat në zonën e studiuar për hartimin e raportit të VNM-së, janë të pastra. Kjo zonë karakterizohet nga 2 aktivitete kryesore, nga aktiviteti minerar i cili ze dhe vendin kryesor dhe nga aktiviteti pyjor, i cili për momentin është pothuajse i ndaluar.

Në këtë zonë ushtrohet dhe aktiviteti blektoral, më pak bujqësor,kohtë e fundit në disa fshatra kanë filluar që të meren dhe me kultivimin e peshkut.

Po ti analizojmë këto aktivitete konstatojmë se ato nuk ndotin ajrin ujin duke mos ja ulur cilësinë mjaft të mirë që ka uji në këto anë. Ndonse aktiviteti minerar përshkon zonën dhe nga disa galeri (galeria nr.5 dhe 6) dalin ujra, këto ujra janë të pastra kimikisht, kjo falë vetisë që ka minerali i kromit i cili nuk shpërbëhet në ujë dhe nuk e ndot atë.

Ajri. Ajri në këtë zonë është shumë i pastër, aktivitetet e zonës nuk e ndotin ajrin. Në rastet e transportit të mineralit apo të transportit të materialeve të tjera, kur është kohë e thatë dhe me erë, vende vende ngrihet re pluhutri e cila nuk zgjat shumë dhe nuk kalon përtej gjërësisë së rrugës.

Zhurmat. Përveçse punëve me lëndë plasëse të cilat emetojnë zhurma, në nëntokë dhe sipërfaqe, por nuk janë kronike dhe të vazhdueshme, ato zgjatin në kohë në fraksion seconte, si burim zhurme janë mejtet e punes, të transportit dhe ngarkimit. Mjetet e transportit janë i vetmi burim zhurme në këtë zonë. Por duke patur parasysh që zonat e banuara janë mjaft larg dhe mjetet e transportit kontrollohen periodikisht në kontrollin teknik,

përfshi dhe nivelin e zhurmave, arrijmë në konkluzion që mjetet e transportit ndonse janë burim zhurmash, ato qarkullojnë rralle dhe niveli i zhurmave është brenda kufijve të lejuar.

Gazet dhe pluhuri. Procesi teknologjik i shfrytëzimit të minierës me galeri të thelluara kryhet nga mjetet e punës me shpim-plsje Mjetet e punës makinerite engarkimit dhe transportit janë objekt kontrolli periodike teknik të tyre ku bën pjesë edhe emetimi i gazeve dhe nese ato nuk permbushin kushtet teknike nuk vihen në punë.Ne miniere brenda në frontin e punës përdoren maskat mbrojtëse nga minatorët dhe përdoret shpimi i lagur me ujë. Gazet që lindin nga përdorimi i L .plasese neutralizohen me ajër të pastër konformë RST në punë.

Mbetjet. Në zonën ku është hapur kariera dhe miniera nuk ka mbetje, ato mbetje urbane që do të përftoheshin nga aktiviteti njerzor do të jenë shumë të vogla në sasi dhe do të trajtohen njëjloj si mbetjet e tjera urbane që trajton qyteza Krastë.

Ndotje historike, erozion etj. Në këtë zonë nuk ka ndotje historike, për shkak të origjinës dhe përbërjes shkëmbore të terrenit, fenomeni i erozionit është shumë i vogël gati i pa vlerësueshëm, gjithashtu mungesa e pemëve të larta shmanget rënien e zjarreve.

Presionet kryesore të mjedisit në zonën e projektit. Në zonën ku është hapur kariera e miniera nuk janë konstatuar presione të tera mjedisore si prerje të pemëve apo ndotje të mjedisit. Aktiviteti mineral nuk shoqërohet me ndotje mjedis, ai gjithashtu nuk shoqërohet me prerje pemësh apo shpyllëzime. Ndërkohë që sipërfaqja ku është hapur miniera nuk është e veshur me pyje, ajo është e cveshur dhe vend vende ka shkurre të degraduara dushku dhe dëllinje.

b-1) Pershkrimi i kapaciteteve sociale të zones.

Përcaktimi administrativ.

Miniera për të cilën është hartuar raporti paraprak i VNM-se, bën pjesë në zonën që administrativisht përfshihet në territorin që mbulon Prefektura e Dibrës, bashkia e Bulqizës në krahinën e Martaneshit.

Popullsia dhe qendrat e banuara.

Zona, ku është hapur miniera, ndodhet në zonën e Martaneshit, ku qendrat e banuara më të afërta janë qyteza e Krastës dhe disa lagje fshatrash Batra (Koxherraj) dhe Batra (Leta) etj.

Dikur kjo zonë ka qenë mjaft e populluar, vetëm në qytezën e Krastës numuroheshin më shumë se 5 mijë banorë.fshatrat rreth saj ishin mjaft të populluar duke filluar nga fshati Peshk, i cili ndodhej në lindje të qytezës së Krastës, Gjoni (Melcu) Batra, Gjoni (Nderkrua) dhe Lena etj.

Mbas viteve 90 si në të gjithë zonat malore veri lindore e veriore, banorët për shkaqe që tashmë dihen, u shpërngulën dhe shkuan drejt qendrave të mëdha të banuara dhe afër bregdetit.

Për rrjedhojë numuri i banorëve këtu është zvogëluar në maksimum, sot në Krastë ka rreth 200-250 banorë, ndërsa fshatrat pothuajse janë braktisur totalisht, duke e çuar numurin e banorëve drejt zeros, vecanërisht në stinën e dimrit.

Përdorimi i tokës në zonën e projektit.

Zona e Martaneshit është ndër krahinë që renditet në krahinat e ndodhura në zonat malore kodrinore.

Kjo krahinë është e pasur me pyje dhe minerale kromi si dhe ujra sezonale. Meqënëse pyjet janë shfrytëzuar pa kriter, sot atje nuk lejohet të shfrytëzohet për një kohë e cila do të bëjë të mundur rritjen e drurëve të gatshëm për shfrytëzim. Kullota malore janë një tjetër pasuri e zones, por që tashmë ka shumë pak mundësi shfrytëzimi për mungesë të banorëve dhe konkurrencë të fitimit më të madh nga minierat.

Minerali i kromit është pasuri mjaft e madhe dhe me vlera të mëdha ekonomike, shfrytëzimi i tij ka filluar rreth 50 vjet më parë dhe vazhdon me një ndryshim se tani aktiviteti është privat. në rreth 90% të tij zhvillohet në nëntokë, ndërsa një pjesë mjaft e vogël zhvillohet në sipërfaqe të tokës me karrierë.

Përsa i takon sipërfaqen e tokës së bukës, kjo sipërfaqe është mjaft të reduktuar, ajo takohet në qendrat e banuara, lagje fshatrash dhe në formën e ngastrave të vogla për përdorim familjar, të cilët mundohen të mbjellin perime e zarzavate për përdorim vetiak.

Ekonomia e zonës dhe aktivitetet kryesore te saj

Zona e Martaneshit, ku ben pjese objekti dhe nga e cila do te sigurohet edhe fuqia punëtore për shfrytëzimin këtij objekti, është një zone me nivel te ulët ekonomik. Klima e ashpër, sipërfaqet e vogla te tokave bujqësore produktive, largësia e madhe nga qendrat e banuara, si Bulqiza e Burreli, si dhe infrastruktura ne tërësi e dobët, rënia e aktivitetit minerare etj., kane bere qe banoret e kësaj zone te lëvizin familjarisht drejt zonave te tjera te vendit.

Nder aktivitetet kryesore te popullsisë se kësaj zone, mund te përmendim:

Bujqësinë, blegtorinë, shfrytëzimin pyjor dhe përpunim druri, si dhe aktivitetin minerar i cili eshte aktiviteti qe siguron te ardhurat kryesore per zonen dhe me gjere.

Kohet e fundit ka filluar qe te ndertohen dhe hidrocentrale me kapacitetet te reduktuar per sigurimin e energjise elektrike per zonen.

Një pjese e mire e banoreve është aktivizuar si punëtore dhe specialiste ne subjektet private, qe aktualisht, janë te pajisur me leje minerare shfrytëzimi ne ish sektorët e Batrës, si ne minierat Thekën, Krastë, Batër, Lugu i Gjatë, Liqeni i Sopëve, Fushë-Lopë, etj.

Kjo zonë është e varfër me tokë buke, kjo për shkak të karakterit të saj kodrinoro-malor dhe sipërfaqeve të çveshura.

Zona ku është hapur miniera është zonë mineral mbajtëse, për pasojë duke filluar nga viti 1983 e në vazhdim janë hapur punime minerare të cilat e kanë përshkruar të gjithë zonën, njëkohësisht kanë vërtetuar që në këtë zonë mungojnë objektet arkeologjike dhe monumentet e kulturës apo natyrës.

Vlerat dhe objektet monumentale dhe arkeologjike në afërsi të zonës së projektit.

Aktiviteti gjeologjiko-minerar ka rreth 60 vjet e më shumë që ka filluar dhe që nga data e fillimit e deri sot ai është intensifikuar në maksimum duke rritur sipërfaqen e kërkim zbulimit, sipërfaqen e minierave si dhe prodhimin.

Nga të gjitha punimet e kërkim zbulimit, punimet e hapjes dhe ndërtimit të minierave dhe karierave nuk është takuar dhe konstatuar asnjë objekt monumental apo arkeologjik në këtë zone te minieres.

Po kështu nga puna disa vjecare në minierën Krasta ne Thellesi, nuk është konstatuar dhe takuar asnjë objekt monumental apo arkeologjik.

Administrimi i mbetjeve dhe ujrave të ndotura urbane.

Qyteza e Krastës filloi të ndërtohej në vitet 1970 e në vazhdim deri në vitin 1990. Kjo qytezë u ndërtua për të strehuar me banim minatorët që punonin në minierë e kromit 11 Heronjt Batër, numuri i të cilëve shkonte deri 4000 punëtorë. Gjatë ndërtimit të kësaj qyteze u ndërtua dhe infrastruktura e nevojshme duke filluar nga banesat në formë pallatesh deri 4 kate me të infrastrukturën e nevojshme, rrugët, rrjeti i kanalizimeve të ujrave të zeza, ujësjellësi me rrjetin e shpërndarjes së ujit të pishëm, linja elektrike për furnizim, linja telefonike për komunikim e ndërlidhje.

Kjo infatsrukturë u ndërtua për të siguruar jetesë për një popullsi mbi 5000 banorë. Sot atje jetojnë rreth 200-300 banorë, të cilët kanë në dispozicion të gjithë infrastrukturën. Megjithatë duhet theksuar se në kët qytezë tashmë të boshatisur kërkohet që mbetjet urbane të trajtohen konform ligjit për administrimin e integruar të mbetjeve urbane. Ujrat e ndotura urbanë, në qendrën e banuar të Krastës, trajtohen njësoj sikur janë trajtuar para viteve 90

Ndërsa aktiviteti minerar në minierën Krasta ne Thellesi, nuk gejnaron mbetje urbane dhe ujra të ndotura.

c) - Informacion lidhur me identifikimin e ndikimeve.

Ndikimet negative në mjedis.

Cdo aktivitet i vfarido natyre qofte karakterizohet nga disa efekte mjedisore negative apo pozitive te cilat sipas natyres mund te jene afatshkurtra ose/dhe afatgjata, te minimizueshme ose te eliminushme. *Evidentimi i tyre dhe marrja ne konsiderate gjate aktivitetit te ndikimit ne mjedis eshte parakusht per nje parneritet ne mbrojtjen emjedisit.*

Duhet te theksojme se shumic dermuese e punimeve pergatitore qe perfshin ky projekt jane kryer shume vite me pare e per pasoje ndryshimet nga kjo faze tashme jane pershtatur me mjedisin dhe jane bere pjese e tij.

Identifikimi i ndikimeve të mundshme negative në tokë

Ndikimi i mundshëm	Pasojat në mjedis
Shqetësim i shtresës së tokës për shkak të hapjes së karrieres, punimittë hapjes dhe gjysmë transheve	Krijim i hinkave ne siperfaqe dhe ulje e siperfaqes se tokes.Kjo sasi dheu mund të sistemohet përgjatë hapjes karrieres dhe të përdorët në fazën e fundit për qëllime rehabilitimi
Shqetësim i nentokes per shkak te terheqjes se mineralit te kromit gjate shfrytezimit.	Krijim te hapsirave nentoksore. Ne sistemin e shfrytezimit parashikohet qe nje pjese e tyre dhe te rimbushet me sterile.
Lëvizje e mjeteve të punës dhe automjeteve të transportit si kamione fadroma etj, mbi sipërfaqen e tokës krijojnë ngjeshje te saje.	Ngjeshja e tokës nga lëvizja e automjeteve dhe mjeteve gjatë punimeve të rikonstruksionit dhe atyre të reja do të limitohet brenda sipërfaqes së kërkuar
Erozion minimal ne kohe me rreshje ne sipërfaqen ku do të hapet kariera	Largim i grimcave të tokes që ekspozohen ndaj agjenteve atmosferike duke u shkeputur dhe levizur kryesisht drejt trupave ujore si perrenjte dhe prroskat ne afersi te objektit
Avari teknike, derdhje e karburanteve dhe lubrifikantëve.	Ndotje e tokes si pasoje e rrjedhjes se lubrifikanteve dhe karburanteve po per shkak te vellimit jo te madh te punimeve dhe numrit te reduktuar te makinerive, ndotja do te jete ne sasi te vogla
Gërmime për shkak të hapjes së gjysmë transheve nga makinerite	Vibrim i tokës, por gjykuar nga volumi i punimeve do te jete nje vibracion normal teknologjik vetem ne nje zone te ngushte te objektit
Nga punët me lëndë plasëse në sipërfaqe dhe nëntokë	Shkriftim i shkëmbit mëmë dhe mineralit si dhe vibrim i zonës rreth ku bëhen punët e shpim plasjes.

Identifikimi i ndikimeve të mundshme negative në ajër

Ndikimi i mundshëm	Pasojat në mjedis
Shkarkim i sasise minimale te gazeve nga automjetet	Ndotje e ajrit. Sasia e gazeve NO ₂ dhe SO ₂ qe do te shkarkohet eshte standard i teknologjise se automjeteve qe do te perdoren gjate punimeve te parashikuara
Emetim zhurmash nga automjetet e transportit dhe mjetet e punes	Ndotje akustike nga mjetet e punës për bërjen e birave dhe për ngarkim transport të mineralit. Objekti është i distancuar nga qendrat e banuara, kështu qe rritja e nivelit te zhurmave nuk do te krijoje probleme per banoret, vetem per faunen. Gjithsesi operacionet e punes do te jene te limituara ne kohe dhe nje pjese e tyre do te kryhen nentoke
Krijimin e sasive të pluhurit si pasoje e qarkullimit të kamioneve jashte objektit dhe transportit të mineralit	Ndotje ajri. Ky fenomen do te jete me I dukshem gjate stines se thate, ne sasi te limituara per shkak te volumit te punimeve dhe do te shqetesoje kryesisht faunen ne zone, pasi qendrat e banuara jane larg dhe bimesia e rralle
Sasira minimale pluhuri nga cekicet pneumatike per birat e shpim –plasjes.	Lagje e vazhdushme e frontit te punes dhe vendosja e shpimit te lagur.

Identifikimi i ndikimeve të mundshme negative në biodiversitet

Ndikimi i mundshëm	Pasojat në mjedis
Ndërhyrje në habitatet ne zone , shqetësim i faunes.	Dëmtim i habitateteve. Siperfaqja ku janë kryher punimet është e varfer ne bimesi dhe rrjedhimisht, proceset ekologjike jane minimale dhe te kufizuara. Disa procese qe lidhen me shume me shqetesimet dhe cilesine e mjedisit, do te ushtrojne ndikimet e

tyre ne boten e gjalle sidomos do te mbajne larg zones disa lloje shtazore

Identifikimi i ndikimeve të mundshme negative në peisazh dhe reliev.

Ndikimi i mundshëm	Pasojat në mjedis
Ndikime ne pejsazh dhe topografine e terrenit ku ndodhet objekti si rezultat i karrierës dhe depozitimit të sterililit të punime minerare	Nder ndikimet me evidente do te jene ndryshime i relievit dhe peisazhit, nga pjerrësia natyrale qe do te kene shkallët e karrierës me lartësi 10 ml.. Stoqet e depozitimit të sterililit të punimeve minerare jane ekzistuese ato do të ndryshojnë gjithashtu relievin dhe peisazhin e vendik ku jan depozituar

Mbetjet e ngurta

Ndikimi i mundshëm	Pasojat në mjedis
Gjenerim i mbetjeve nga aktiviteti njerezor	Ndotje urbane. Kartona, bidona vaji, ambalazhe dhe qese plastike nga ambalazhet dhe aktiviteti i punonjesve
Minerali dhe sterilit ne sasira te konsiderushme	Zenie e siperfaqes se tokes per stoqet e depozitimit te sterileve qe dalin nga kryerja e punimeve dhe sheshet e depozitimit te mineralit te prodhuar.

Ndikimet negative shtesë.

Veprimtaria minerare nxjerrës e mineralit të kromit, është veprimtari e cila nuk shoqërohet me ndikime negative shtesë, në cilësinë e mjedisit rrethues të minierës e më gjërë. Ky aktivitet nuk ndikon negativisht gjere në sipërfaqenapo bimësinë e ulët deri në pemët e larta, pyjet.

Ky aktivitet nuk ka shkarkime të ujrave të ndotur, gjithashtu nuk ka shkarkime në trupat ujqorë rreth minierës, lumenj, përrenj, rezervuarë, ujë mbledhës përfshi dhe burimet ujore.

Ndikimet sociale të projektit, të tilla si ndryshimi i përdorimit të tokës dhe shqetësimet që mund të lindin nga ndikimet në mjedis të projektit (si zhurma, pluhuri, përdorimi i burimeve natyrore etj).

Ky projekt, nxjerrja e mineralit të kromit në minierënKrasta ne Thellesi, shoqërohet me ndryshime të përdorimit të tokës aty ku është ndërtuar kariera e miniera. Këto ndryshime nuk shoqërohen me ndikime negative të cilat të kenë ndikim negativ në jetën sociale. Ndikimet negative janë vetëm në reliev dhe në peisazh.

Po ti analizojmë këto ndikime, ato nuk rezultojnë negative sepse janë ndryshime të pa shoqëruara me ndryshime të strukturës kryesore të tokës si dhe nukshoqërohen me ndotje mjedisi apo me shkarkime të elementëve të dëmmshëm për mjedisin. Sterilet janë pjesë përbërëse e shkëmbinjve që formojnë zonën dhe relievin.

Ndërkohë po të rendisim ndikimet pozitive të këtij aktiviteti (shfrytëzim të burimeve minerare për interes të njerëzimit, rritje e mrëqenijes së punonjësve, reduktim i papunësisë në zonë, kualifikim i mëtejshëm i puntorve, si dhe vend ndodhjen e minierës në një zonë shumë larg qendrave të banuara, siprfaqen e vogël të karrierës, etj) dhe ti balafaqojmë me ndikimet negative vërejmë se ndikimet negative nuk përbëjnë problem

Metoda e zbatuara për parashikimin e ndikimeve negative

Për parashikimin e ndikimeve negative të projektit në mjedis (aktiviteti i nxjerrjes së mineralit të kromit me galeri dhe karrierë) u ndoqën hapat e mëposhtme:

- ✧ Konsultimi me kuadrin ligjor mjedisor.
- ✧ Njohja dhe studimi i projektit, teknologjia e tij, mënyra e propozuar për shfrytëzim, sasitë nxjerrëse, makineritë etj
- ✧ Njohja me infrastrukturën ekzistuese të trashëguar të objektit (galeria, kanalet, shpimet, stoku i vjeter i sterililit, sheshet e trashëguara etj) dhe nevojën për infrastrukturë të re për projektin,
- ✧ Njohja me natyrën e operacioneve të nevojshme në mjedis, (gërmime, stokime të mineralit e sterilit, ndërtime etj)
- ✧ Njohja me vlerat natyrore dhe mjedisore të zonës dhe sipërfaqes,

- ✧ Historiku i ndërveprimit mjedisortë të minierave dhe karrierave në aktivitet dhe të mbyllura me zonën,
- ✧ Konsultimi me shumë dokumenta e raporte të VNM përveprimtari të njëjta.
- ✧ Mrje e kampioneve të shkëbinjve dhe të mineralit dhe interpretimi i rezultateve të analizave të tyre.
- ✧ Marja e kampioneve dhe analiza e tyre në ujrë të cilat dalin nga galeri minerare të minierave të kromit pranë minierës së Krastes ne Thellesi Thellë.e përroit të Theknes.
- ✧ Konsultimi me banorët e zonës.

Shtrirja fizike dhe kohezgjatja e mundshme e ndikimeve negative te identifikuar.

Aktiviteti minerar i shfrytezimit ne kete miniere ka filluar rreth viteve 1983 dhe ka vazhduar deri ne vitin 1996.Subjekti aktivitetin minerar ka filluar nga viti 2000, kur subjekti “ Krasta” shpk u pais me leje për shfrytëzimin e kësaj miniere, arrijmë në kunkluzionin se efektet negative të identifikuar nuk kalojnë me teper se kohezgjatje elejes minerare përtej kufinjve te saj ne harten topografike.

Efektet negative të identifikuar në këtë projekt nuk i kalojnë kufijtë e sipërfaqes kufizuar me kordinata sipas tabelës së koordinatave, bile mund të themi që *ato nukidentifikohen në të gjithë sipërfaqen, por vetëm në disa pjesë të saj. Konkretisht këto ndikime identifikohen në sipërfaqen e karrierës, në vend hyrjet e galerive dhe në vend depozitimet e sterileve.*

Ndikime negative të identifikuar në sipërfaqen e kufizuar nga tabela e koordinatave sipas leje minerare, jane:

- ✧ Nga mjetet e punes gjate hapjes dhe shfrytezimit
- ✧ Nga zbulimi i mineralit
- ✧ Nga hapja e karieres
- ✧ Nga hapja e galerive
- ✧ Nga depozitimi i sterilitetit
- ✧ Nga transporti i mineralit dhe sterilitetit.

Duke i analizuar nje e nga nje verejme se keto ndikime negative nuk jane te perhershme. Kohëzgjatja e ketyre ndikimeve varet nga jeta e karieres dhe minieres. Ne projekt eshte parashikuar qe jeta e minieres do te jete 20-25vjet, pastaj do te mbyllet miniera dhe kariera. Duke shtuar që në vitin pasardhës do të bëhet rehabilitimi i minierës dhe karrierës, konkludojmë që kohëzgjatja e ndikimeve është 20-25 vjet.

Pra te gjitha ndikimet negative do te zgjaten sa jeta e minieres, ndersa ndikimet ne relief dhe peisazh nga hapja e karieres dhe minieres do te vazhdojne deri sa te zbatohet projekti i rehabilitimit per karieren dhe minieren, zakonisht dhe 3 vjet mbas mbylljes se minieres.

Lloi i ndikimeve të identifikuar.

Ndikimet e identifikuar janë të gjitha direkte, këtu mund të përmendim ndikimet në peisazh dhe ndikimet në relief, ndërsa ndikime indirekte nuk ka.

E rëndësishme është se nga ky aktivitet nuk ka shkarkime në ujë, në ajër dhe në tokë, të vetmet shkarkime janë mbetjet minerare të cilat nuk janë të dëmshme sepse ato janë pjesë e Krastanjeve të zonës

e) Mundësia e zbutjes së ndikimeve.

Veprimtaria e nxjerrjes së mineralit të kromit, shoqërohet me ndryshim të relievit dhe peisazhit në sipërfaqen e karrierës, sipërfaqen ku depozitohet sterili dhe në hyrje të galerive.

Pavarsisht se këto ndryshime nuk ndikojnë negativisht në mjedis dhe ementët e saj, ujë, ajër dhe tokë, por kanë ndikim relief e peisazh, subjekti “ Krasta” ka marë dhe do të marë masa për ti minimizuar dhe zbutur ato.

Ndër masat paraprake që meren deri sa të përfundojë shfrytëzimi janë:

Sistemimi i sterileve të depozituara

Hapja e kanaleve për disiplinimin e ujrave të rreshjeve atmosferike, anash karrierës, anash vend grumbullimit të sterileve, anash hyrjeve të galerive dhe shesheve të punës.

Këto masa do të finalizohen me zbatimin e planit të rehabilitimit të mjedisit i cili do të filljë të zbatohet 3 vitet e fundit të jetës së minierës.

Zonat e ndjeshme ndaj ndikimeve të projektit. (zona të mbrojtura dhe habitate, qendra të banuara, burime ujore, zona arkeologjike etj)

Ky aktivitet po mbush 15 vjet që nga data e fillimit nga subjekti Krasta shpk. Gjatë kësaj periudhe aktiviteti është ushtruar dhe do të vazhdojë të ushtrohet jashtë zonave të mbrojtura, larg qendrave të banuara, burime ujore, dhe zonave arkeologjike etj

f) . Nikimi nderkufitare.

Vend burimi ndodhet në krahinen e Martaneshit, bashkia Bulqizës, Qarku i Dibrës, rreth 30 km larg në vijë ajrore nga pika më e afërt me kufirin me Maqedoninë. Jo vetëm distanca e largët por dhe lloji i veprimtarisë, minerare me karrierë dhe nëntokë, përjashton mundësinë e ndikimeve ndërkuftare të këtij objekti.

Ndikimet pozitive ne mjedis ne zonen e projektit

Shfrytëzimi i burimeve natyrore dhe veçanërisht minerare është domosdoshmëri për të vazhduar aktivitetin njerëzor. Aktiviteti i nxjerrjes së mineralit të kromit në objektin Krasta ne Thellesi, Martanesh ka ndikime pozitive në mjedisin e zonës si më poshtë:

- ✧ Vënien në eficensë të burimeve minerare të zonës.
- ✧ Nxjerrjen e mineralit të kromit shumë të kërkuar në tregun e brendshëm dhe të jashtëm.
- ✧ Ulje e numurit të papunësisë në zonë.
- ✧ Rritjen e mirqënijs së banorëve.
- ✧ Përhapjen e eksperiencës minerare dhe trashëgimin e profesioneve në minierë
- ✧ Zhvillimin urban të zonës dhe përmirsimin e infrastrukturës.
- ✧ Sigurimin e lëndës së parë për metalurgjinë e kromit
- ✧ Përfitimn e metalit të kromit aq të kërkuar në industri.

- Masat zbutese te propozuara gjete fazes pergatitore.

Masat e mundëshme për shmangien dhe zbutjen e ndikimeve në mjedis.

Në hapjen dhe shfrytëzimin e karrierës dhe minierës, është marë në konsideratë mbrojtja e mjedisit dhe standartet mjedisore si dhe të aplikohen masa konkrete.

Identifikimi i masave zbutese te propozuara ne toke.

Lloji i ndikimit	Masat e propozuara
Shqetesim i shtreses se tokes per shkak te hapjes se karrieres dhe hapjes së transheve.	Sasia e dheut sistemohet pergjate karrieres dhe do te perdoret per qellime rehabilitimi ne faza te ndryshme te shfrytezimit ose per rehabilitimin e rrugeve dhe siperfaqeve te demtuara ne perfundim te shfrytezimit te minieres
Ngjeshje e pjesshme e tokes nga levizja e automjeteve te transportit si kamione etj.	Per parkimin e makinerive dhe automjeteve dhe dhe kryerjen e sherbimeve te mirembajtjes do te shfrytezohen vendet e caktuara
Erozion siperfaqesor ne mot me rreshje	Janë hapur kanalet e drenazhimit ne sipërfaqe, qe do te ndalim forcen gerryese te ujrave te reshjeve, ndersa pergjate perimetrit te sheshit te depozitimit te mineralit dhe hyrjes ne nentoke, janë hapur kanale perimetrike kufizuese qe frenojne gerryerjen dhe transportin e tokes

	sipas gradientit te pjerresise nga ujrat siperfaqesore. Ne pjese te vecanta do te shihet mundesia e mbjelljeve te fidaneve pyjore te pershtatshem per zonen.
Ndotje e tokes si pasoje e avarive te mekanikes	Makinerite e shfrytezimit dhe transportit kontrollohen per gjendjen e tyre teknike dhe nese konstatohen pjese te amortizuara qe mund te rrjedhin lubrifikante zevendesohen me te reja. Ne rast te ndonje aksidenti dhe rrjedhjeve aksidentale te lendeve ndotese ne mjedis merren masa per pastrimin e menjehershem te tokes se ndotur e cila do te depozitohet ne nje kazan te posatshem metalik ose prej betoni per t'u trajtur me pas

Identifikimi i masave zbutese te propozuara ne ajer

Lloji i ndikimit	Masat e propozuara
Emetime te pluhurit, zhurmes, gazeve, aromave dhe vibracione	Manikerite mirembahen teknikisht qe zhurma e tyre te jete vetem ajo teknologjike dhe jo e avarive. Ato perdoren me eficence dhe te minimizohet koha gjate se ciles mbahen ndezur motoret. Skapamentot janë të kompletuara me filtrat e tyre teknologjike te kapjes se grimcave (skapamentot e makinerive kane nje jastek te posatshem per kete gje). Perdoret naftë me permbajtje te ulet squfuri. Menjanohet renia e borive te automjeteve nga shoferet per te mos krijuar zhurme dhe stres të panevojshëm. Qarkullimi i kamioneve ne qendrat e banuara behet me shpejtesi te ulet gje qe shmang jo vetem aksidentet por edhe krijimin e pluhurave.
Ndotja e ajrit si pasoje e qarkullimit te automjeteve brenda teritorit te minieres	Mjetet e trasportit jane objekt i kolaudimeve periodike, gjithashtu ato jane objekt i kontrollit nga vete subjekti. Ne rastet kur ato emetojne gazra mbi normat e lejuara si rezultat i defekteve hiqen nga qarkullimi dhe riparohen.
Ndotja e ajrit si pasoje e punes me shpim -plasje	Ne keto raste behet lagia me uje perpara shpimit ne menyre qe te minimizohet sasia e pluhurit te gjeneruar. Perdoret kur eshte e mundur shpimi i lagur dhe punonjesit jane te paisur me maska. Ndersa ne zonat e banuara nuk do te kemi ndikime pasi miniera eshte larg tyre dhe shpimet behen ne miniere.

Identifikimi i masave zbutese te propozuara ne biodiversitet

Lloji i ndikimit	Masat e propozuara
Shqetesim i faunes se zone	Shfrytezimi i mineralit eshte domosdoshmeri por respektohet rigorozisht siperfaqja e lejes per nderhyrje .Punimet zhvillohen ne siperfaqe me kariere dhe nentoke me galeri te thelluara. Depozitimi i sterilit dhe mineralit te nxjerre depozitohen jashte ne siperfaqe. Prandaj behet shume kujdes dhe respektohen stoqet dhe sheshet e sterileve dhe te mineralit te trasheguara, ndersa mjetet dhe makinerite kontrollohen periodikisht.

Identifikimi i masave zbutese ne peisazh.

Lloji i ndikimit	Masat e propozuara
Ndikime ne pejsazh dhe topografine e relievit, në karrierë dhe hyrje të galerive	Depozitimi i sterileve dhe mineralit ne siperfaqe demtojne siperfaqen e relievit. Këto sipërfaqe do të rehabilitohen menjëherë sapo të mbarojë shfrytëzimi i karrierës.

Identifikimi i masave zbutese mbetjet e ngurta

Lloji i ndikimit	Masat e propozuara
Depozitim i sasirave te konsiderushme te sterileve	Keto depozitime demtojne siperfaqen dhe relievin. Subjekti do te minimizojë sa me teper nxjerrjen jashte ne siperfaqe te sterileve pasi nje pjese te tyre(40%) do ti depozitohet ne hapsirat e nentokes te krijuar nga terheqja e mineralit.Keto siperfaqe jane objekt i rehabilitimit sapo te mbarojë shfrytëzimi.
Gjenerim i mbetjeve nga aktiviteti njerezor	Mbetjet e gjeneruara nga aktiviteti jetesor i punetoreve apo ambalazhet grumbullohen në vende të posaçme. Ato transportohen drejt drejt qendrave me te aferta te banuara per menaxhim nga sektoret perkates te pushtetit lokal.

Mbetjet qe dalin nga shfrytezimi i minieres.

Lloji i Mbetjeve	Kodi
Mbetje qe dalin nga nxjerrja e mineraleve metalore.	01 01 01
Sasi te tjera nga ato te permendura ne 01 03 04 dhe 01 03 05	01 03 06
Mbetje pluhurash,te tjera nga ato te permendura ne 01 04 07	01 04 10

Mbetje qe gjenerohen nga aktiviteti njerzor

Lloji i Mbetjeve	Kodi
Leter dhe kartona	20 01 01
Qelq	20 01 02
Plastikat	20 01 39
Mbetje te tjera	20 03

- Masat per zbutjen e ndikimeve gjate fazes se shfrytezimit

Identifikimi i masave zbutese ne toke

Lloi i ndikimit	Masat e propozuara
Shqetesim i siperfaqes se tokes per shkak te shfrytezimit te mineralit te kromi ne siperfaqe	Sterilet e nxjerra nga krijimi i shkalleve dhe shesheve te shfrytezimit sistemohen ne ane te karieses per tu rikthyer me vone pas shfrytezimit per rehatiulitim te tyre.
Shqetesim i siperfaqes se tokes per shkak te shfrytezimit te mineralit te kromit afer siperfaqes	Lenie te koollonave dhe tanikeve mbrojtjes per temos u u shembur hapsirat e shfrytezimit dhe gropat e krijuara ne siperfaqe
Shqetesim i nentokes per shkak te shfrytezimit te mineralit te kromit	Punimet e shfrytezimit behen shume thelle, lihen disa kollona mbajtese ne netoke,nuk kemi ndikim prane siperfaqes dhe hyrjes se galerive
Dentimi i tokes nga levizja e mjeteve te punes dhe automjeteve te transportit(kamione etj)	Trasporti dhe levizje e mjeteve te punes behet vetem ne rruget e percaktuara me pare. Rruget tashme jane te konsoliduara dhe nje pjese e tyre te shtruara me cakell.
Erozioni ne kohe me reshje ne pjeset anesore te rrugeve.	Jane hapur kanale anesore per te parandaluar kalimin e ujrave me rrembim dhe per te disiplinuar keto ujra drejt trupave ujore si prroska ,perrej etj
Shqetesim i tokes si pasoje e avarive te mekanuikes.	Mjetet e transportit mirembahen rregullisht dhe jane objekt i kontrollit periodik. Ne raste difektesh ato riparohen dhe futen ne transport.
Lekundjet e tokes si pasoje e punimeve te shpim plasjes per shfrytezim te kromit	Punimet e shpim –plasjes kryhen ne thellesi te medha. Keto punime kryhen ne zbatim te pasaportave teknike te hapjes dhe sjfrytezimit ne te cilkat jane parashikuar dhe sasite e L.Plasese qeduhet te perdoret per nje shperthim.

Identifikimi i masave zbutese ne ajer.

Lloi i ndikimit	Masat e propozuara
Ndotja e ajrit si pasoje e shkarkimit te sasise minimale te gazeve nga automjetet e ngarkim-transportit	Kontrol periodik i automjeteve te transportit dhe rpiarim i shpejte i defekteve. Kolaudim te rregullt cdo vit.
Krijohen zhurma nga automjetet e transportit djem mjetet e punes.	Mjetet kolaudohen cdo vit ne menyre periodike dhe ne cdo rast defekti riparohet menjehere.
Ndotje e ajrit nga pulhuri si pasoje e punimit	Ne kete rast behet lagia mem uje e frontit perpare shpimit ne menyre

me shpim-plasje	qe te minimizohet sasia e pluhurit. Punonjesit do te jene te paisur me maskat mbrojtese.Perdoret kur eshte e mundur shpimi i lagur Ndersa ne zonat e banuara nuk do te kemi ndikime pasi miniera eshte larg tyre dhe shpimet behen ne miniere.
-----------------	--

Identifikimi i masave zbutese ne biodiversitet

Lloi i ndikimit	Masat e propozuara
Krijimi i zhurmave,pluhurit, vibrimet ne nentoke dhe siperfaqe nga shfrytezimi i kromit	Punimet zhvillohen ne siperfaqe me karriere dhe nentoke me galeri te thelluara. Depozitimi i sterilite dhe mineralit te nxjerre depozitohen jashte ne siperfaqe. Prandaj behet shume kujdes dhe respektohen stoqet e sterileve dhe sheshet e mineralit te trasheguara, ndersa mjetet dhe makinerite kontrollohen periodikisht

Identifikimi i masave zbutese ne peisazh

Lloi i ndikimit	Masat e propozuara
Ndryshim i peisazhit dhe relievit ne permasa mjaft te vogla	Depozitimi i sterileve ne stogjet e trasheguara, sasite qe do te depozitohen do te jene mjaft te kufizuara pasi nje pjese e tyre depozitohetn/toke.Depozitimi i tyre ne stoqet ekzistuese.

Mbetjet e ngurta

Lloi i ndikimit	Masat e propozuara
Rritje te sasis se seterileve ne siperfaqe	Depozitimi i tyre ne stogjet ekzistuese sasite jane te vogla
Ndotjet nga mbetjet urbane	Trajtimi i tyre njesoj si mbetjet urbane te qytezes se Krastes.

Programi i monitorimit te ndikimit ne mjedis

Subjekti Krasta shpk ka planifikuar qe te monitorojë ndikimin e mjedis për veprimtarinë eminerare. Për këtë qëllim do bashkëpunojë me Agejncinë Rajonale të Mejdisit Dibër për të miratuar programin e monitorimit në të cilin çështjet kryesore jane si me poshtë:

Program i monitorimit

- ✧ Monitorim i sipërfaqeve të zbuluara të karrierës
- ✧ Monitorimi faktoreve qe shkaktojne fatkeqesi natyrore dhe humane
- ✧ Monitorim i gjendjes teknike te punimeve minerare(galerrive)per shmangjen e aksidenteve
- ✧ Monitorim i gjendjes se mekanikes dhe mundesis per rrjedhje dhe ndotje.
- ✧ Monitorim i zhurmave te mjeteve te ngarkim-shkarkimit
- ✧ Monitorim i ajrit ne miniere dhe pluhurit nga shpim-plasja
- ✧ Monitorim te zonave te rezikshme te trasheguara nga miniera
- ✧ Monitorim i sterileve qe do te dpozitohen nga zbulimi dhe hapja e punimeve minerare
- ✧ Monitorim i ujrave qe dalin nga miniera (nese do te ketë në të ardhmen ujra qe dalin nga miniera)
- ✧ Monitorim i sjelljes se bimesis rreth minieres
- ✧ Monitorim i ajrit rreth karrierës, ndonse eshte aktivitet pa shkarkime ne ajer.
- ✧ Moniitorim i zhurmave te mjeteve te punes.

Plani i menaxhimit dhe monitorimit te mjedist

Rolet dhe përgjegjësitë për zbatimin e masave të propozuara për mbrojtjen e mjedisit.

Subjekti “ Krasta” shpk, është subjekt i cili në përputhje me veprimtarinë minerare të nxjerrjes së mineralit të kromit në minierën Krasta ne Thellesi, ka rekrutuar dhe puntorë dhe specialistë. Për të realizuar prodhimi vjetor prej 5000 ton mineral kromi dhe 120 ml ne vit punime minerare, subjekti ka rekrutuar 9 punonjës.

Kjo fuqi puntore është e angazhuar për të realizuar detyrat e prodhimit dhe punimet minerare. Gjithashtu specialitet e profesioneve minator, armator dhe mekanik kryejnë dhe detyrat për realizimin e masave për mbrojtje e mjedisit.

Në masat e propozuara për mbrojtjen e mjedisit ndikojnë faktorët e mëposhtëm:

- ✧ Zbatimi i projektit dhe pasaportave teknike për hapjen e punimeve minerare.
- ✧ Zbatimi i projektit për vend depozitimet e sterilit të punimeve minerare.
- ✧ Zbatimi i pasaportave teknike për depozitim dhe ruajtjen e qëndrueshmërisë së stokeve të depozitimit tësterileve.
- ✧ Zbatimi i projektit të hapjes dhe shfrytëzimit të karrierës.
- ✧ Mirmbajtjen e mjeteve të ngarkim transportit etj.

Për realizimin e këtyre detyrave do të angazhohet i gjithë personeli i subjektit Krasta shpk, në drejtimin e drejtuesit teknik dhe punonjësve të specializuar.

Mundësia e rehabilitimit të mjedisit të ndikuar dhe kthimi i tij në gjendjen e meparshme dhe kostoja përkatëse të zbatimit të masave të propozuara për mbrojtjen e mjedisit

Subjekti ka planifikuar që pasi të ketë mbaruar aktiviteti i shfrytëzimit të minierës do të marrë keto masa për rehabilitimin e zonës të cilat do të jenë:

Punimet inxhinierike

- Mirembajtja e hyrjeve të galerive (traverbangjeve) dhe punimeve vertikale dhe të pjerrta me dalje në sipërfaqe
  - Mirembajtje të rrjetit rrugor në miniere
  - Hapje të kanaleve për drenazhimin dhe disiplinimin e ujrave
  - Mbylljen pas perfundimit të aktivitetit të hyrjeve të punimeve minerare horizontale dhe vertikale e të pjerrta me dalje në sipërfaqe.
- Punimet biologjike
- Mbjellje të druveve autoktone të zonës pasi zona ka të tillë.
  - Mbjellje të bimesis
  - Sherbimet profilaktike në sipërfaqen e rehabilituar.

Gjate rehabilitimit të mjedisëve në minierën ‘Krasta në Thellesi’ duhet të kihen parasysh faktorët e mëposhtëm:

- ✓ Rezervat e mineralit të kromit në objektin minierar dhe jetegjatesia e minierës
- ✓ Trashgimia, ndertimet sipërfaqësore, stocat e depozitimit të sterileve, sheshet e mineralit dhe materialeve.
- ✓ Perjashtimi nga projekti i rehabilitimit i ndertimeve sipërfaqësore.
- ✓ Ushtrimi i aktivitetit të nxjerrjes së mineralit nga kariera dhe nentoka me galeri brenda sipërfaqes së licensuar.
- ✓ Vazhdimi i depozitimit të sterileve
- ✓ Vazhdimi i nxjerrjes së mineralit të kromit e aktivitete të tjera ndihmëse nga subjekti jone dhe jo të tjere.

Pavarsisht nga sa më sipër subjekti paguan çdo vit garancinë e rehabilitimit. Kjo garanci paguhet në zbatim të kuadrit ligjor (Vendimit 714), dhe në zbatim të Ligjit Nr 10304, datë 15.7.2010, “Për sektorin minierar në Republikën e Shqipërisë” dhe akteve nën ligjore në zbatim të tij. Për periudhën 2011-2016 subjekti Krasta ka paguar për garancinë e rehabilitimit shumën sipas tabelës së mëposhtme:

Tabela e garancisë e rehabilitimit të mjedisit.

Nr	Viti	Vlera e paguar në lekë
1	2011	150 252
2	2012	150 252
3	2013	150 252

4	2014	150 252
5	2015	150 252
6	2016	150 252
5	Shuma	901 512

Plani i menaxhimit te mjedisit mbështetet në:

- ✧ Zbatim të projektit teknik të hapjes dhe shfrytëzimit të karrierës dhe minierës
- ✧ Hapje e gjysëm transheve dhe galerive e shkallëve të karrierës në vendet e projektuara
- ✧ Sistemimi i sterileve ne vend depozitimine sterileve dhe pergatitja e stoqeve të sterileve për tu rehabilituar, përsfhi dhe mbjelljen e fidaneve të bimve të zonës
- ✧ Respektimin e të gjitha standarteve mjedisore në hapjen e karrierës dhe minierës dhe në shfrytëzimin e tyre për nxjerrjen e mineralit të kromit në objekt.
- ✧ Rehabilitimin progresiv dhe total të sipërfaqes ku ushtrohet aktiviteti minerar, në përfundim të këtij aktiviteti

Më poshtë jepen disa indikatorë të cilët duhen monitoruar për të vlerësuar suksesin dhe matur realizimin e objektivave mjedisore të projektit.

Nr	Elementi i monitorimit	Frekuenca
1	Monitorim i zhurmave dhe pasojave të plasjes në karrierë e minierë	Vazhdimisht
2	Monitorimi i biodiversitetit ne zonen rreth objektit te shfrytezimit	Vazhdimisht
3	Monitorim i pluhurave në objekt dhe gjatë transportit	Në stinën e thatë
4	Monitorimi i gjendjes se mekanikes dhe mundesise per rrjedhje dhe ndotje	Vazhdimisht
5	Monitorim i faktorëve që shkatojnë fatkeqësi natyrore dhe humane	Vashdimisht
6	Monitorimi i elementeve minerar	Vazhdimisht
7	Monitorimi i qendrueshmerise se shkalleve te karrieres	Vazhdimisht
8	Menaxhimi dhe monitorimi i stoqeve te sterileve	Vazhdimisht

Subjekti “Krasta”sh.p.k, të dhënat që do të përftohen nga monitorimi i parametrave të mësipërm do të shërbejnë për të:

- ✧ Përmirësuar dhe rikorrigjuar masat e marra përmbrojtjen e mjedisit;
- ✧ Vlerësuar efektivitetin e masave të marra për kontrollin e ndikimeve dhe mbrojtjen e mjedisit (performancë mjedisore);
- ✧ Vlerësuar përputhshmërinë me kërkesat e legjislacionit mjedisor për mbrojtjen e mjedisit.

Interpretimi i një gjendje të caktuar mjedisore duhet bërë në lidhje të ngushtë me fazën në të cilën gjendet zbatimi i projektit. Duhet kuptuar se nje gjendje e përkeqësuar e mjedisit në një fazë të caktuar të zbatimit e cila eshte fazë tranzitore nuk është tregues absolut i realizimit të objektivave të projektit.

Për zbatimin e masave të propozuara për mbrojtjen e mjedisit në secilën fazë të projektit, subjekti ka ngarkuar stafin drejtues i cili krahas punëve teknike do të bëjë dhe monitorimin e mjedisit.

Dëgjesa me publikun.

Subjekti Krasta shpk, në zbatim te kuadrit ligjor vecanerisht për çështjen e konsultimit me publikun, ka organizuar një të tillë kohe me pare në kohën kur u pais fillimisht me leje mjedisi për aktivitetin e nxjerrjes së mineralit të

kromit në objektin Krašta ne Thellesi. Në këtë takim përveç banorëve të zones Martanesh dhe fshatrave të kësaj krahine, kanë marrë pjesë dhe përfaqësues të pushtetit vendor dhe përfaqësues të institucioneve rajonale mjedisore.

h) **Konkluzione.**

- ❖ Gjate zhvillimit te procesit te punes per te paksuar sasine e pluhurit ne miniere vendos shpimin e lagur.
- ❖ Perdorim te cakiceve shpues pneumatike me shume rrot/minut ne netoke me qellim shkurtimin e kohes se qendrimit te minatorit ne frontin e punes.
- ❖ Per nje siguri maksimale ne miniere jane siguruar mjetet e nevojshme te nderhyrjes ne raste avarishe.
- ❖ Niveli i zhurmave do te jete ne parametra normale dhe ne nivele te pranushme. Te gjitha makinerite jane te paisura me sistem mbrojtjes nga zhurmat
- ❖ Gjate zhvillimit te procesit te punes materialet inerte do te transportohen me mjete te pastra nga balta. Keshtu qe nuk do te kete rrjedhje apo shkarkime direkte ne mjedis te substancave te demshme.
- ❖ Kontrollohen shpesh kushtet teknike te mjeteve te punes dhe per te shmangur avarite,rrjedhjet e substancave te rezikshme ne mjedis dhe emetimet e zhurmave dhe gazeve
- ❖ Ujrat e zeza te objekteve ndihmese per punen ne miniere depozitohen ne gropa septike,te mbyllura duke bere te mundur nje impakt minimal ne mjedis.

Përgatiten raportin.

Ing. Gjeolg .Murat Cuka

Ing. Min.Hekuran MUCA